

Milyen a palesztinai zsidó falu?

Írta: Dr. Blau Pál (Ben Jehosua, Tel Aviv)

Meglátogattam egy palesztinai falut. El kell mondjam, mert bizonyára érdeklődésre tarthat számot. Így történt:

– A barátom rámüzen. Ki akarok-e autózni vele a párdeszéba?
– Nem jönnél velem?

Elmentem, hogyne mentem volna, Így is folyton szidom magamat, hogy rendületlenül városi ember vagyok keveset látok a palesztinai faluból.

A párdesz, magyarul: narancsokert, a tel-avivi–haifai úton fekszik. Vagy másfél órányira Tel-Avivtól. Átszaladunk Nachlet Jicchakon, Kamat Gan-on és Bné Brak-on. Megállapítjuk, hogy az arab és a zsidó lakosság békés és tarka együttesben járja az országot. Itt egy nagyhasú arab szamaragol, amott egy nagyszakállú zsidó ül, ősi bársony kalap ja árnyékában a tej szállító kocsin. Az „Eged” autóbuszainak ablakaiból kefije-k köszöntenek rád; Petah Tikva következik. A városszéli kávéházban arabok pityizálnak. Az országút, mely idáig erősen forgalmas volt, megcsendesedik. Jobbról és balról is csupa narancsliget. Sok helyen, ahol a valencia későn érő fajtát termelik, még telisteli vannak a fák. Elhaladunk a Tul-kerem felé vezető keresztúton, egy rémségesen szennyes beduin falu mellett és balra kanyarodunk a főútról. A faluba tartunk, amely körül egész sor párdesz fekszik, köztük a barátomé is. Egy darabig itt is aszfaltozott az út. Később azonban erősen homokos. A tenger közelében vagyunk, ez csupa mélységes futóhomok itten. Az autó nem igen bírja a küzdelmet vele. Tülköléssel adunk jelt, s már jön is barátom felügyelő munkása, akit úgy hívnak, hogy másgiach. Na itten nyugodtan ehetek a narancsból, hiszen másgiach ügyel rá. Rátérünk egy dülőútra. Megkíséreljük, hogy autón közelítsük meg a párdeszt. Ráébredünk, hogy jó lesz a kísérletezéssel felhagyni, ha nem akarunk véglegesen megrekedni a homokban. Amikor nagyobb a forgalom – most szezón vége van és éhez képest csendesség – megöntözik az utat. Az összeálló homokban könnyebben tud azután előbbrejutni a gépkocsi, így azonban képtelenség az autózás.

A párdesz nem nagy: tizenhat holdas. Keresztül-kasul járja az öntöző csatorna és van egy csomagolóháza. Láda deszkák vannak itt halomba gyűjtve és a Farkas professzor rendszere alapján készült impregnált csomagoló-papírok. (Farkas László, erdélyi, pontosabban nagyváradi ember, aki egyetemi tanár és a rechoboti kísérleti állomáson Weizman mellett dolgozik.)

A rothadás ellen védi meg a narancsot. A gazda meg a mesgiach neki telepszenek és megbeszéljük az új idény munkálatait. Sok munka vár rájuk. Ki kell irtani a hatalmasan megnőtt gatz,, körül kell kapálni a fákat, hogy a víz összegyűljön a törzsek körül, neki kell látni nemsokára az öntözésnek. Nehezen tudom kö-

vetni a beszédüket. Sok benne a soha nem hallott szakkifejezés. Eleinte beleszóllok és meg-megkérdesztem az új szavak jelentőségét. De látom, hogy erősen zavarok azzal, hát nemsokára abbahagyom.

Vissza a faluba. Szép falu. Hatalmas víztornya van. Néhány egyenruhás fiatalember kapaszkodik le belőle épen – segédrendőrök – és több civil. Az óvatosság sohasem árt: a segédrendőrök inspiciálták a tornyot. Legalább én így gondolom, ahhoz hogy kérdezősködjem is náluk, kissé messzi vannak. A falu közepén, a Béth Am. A nép háza. Menora díszes nagy épület. Hát templom van-e? – kérdezősködöm a mesgiachnál? – Hogyne volna! – feleli. És mert mosolyt vesz észre az ajkamon – a falu erősen baloldali – sebtében hozzát teszi; a megnyugtatósomra: bisvil házákénim! (az öregek kedvéért.)

Barátom beköszön a mesgiach-hoz. Frissen szedett narancsot eszünk. Egészen más íze van mint a városban. Érnek kertjének minden zamata és illata benne van. Később teát kapunk. Jó orosz teát. Evés és ivás közben alaposan széjjel nézek. Tájékozodom.

Három-szobás villanyvilágításos lakásban vagyunk. Szépen, csinosan van bebútorozva, könyvekkel, folyóiratokkal van teli. Kettőben a gazda lakik családjával és egy Bécsből ideszakadt gyermekemmel, akiről még szó lesz. A harmadik szobát bérbe adta. A ház – akármelyik városban megállná a helyét, a Zsidó Nemzeti Alap telkén épült. Az építési költséget a gazda a magáéból fedezte, nem vette igénybe a Szochnut kölcsönét, mert csak hétszobás házak építését szubvencionálják.

A ház mellett tehénistálló és hatalmas tyúkol. Vagy ezer fajállat kotkodácsol, kukorékol, csipog benne. Az udvaron fehérszínű szamár nyújtózkodik. A tipikus falusi udvar. A gazda négy párdesznek előmunkása, felügyelője. Nagy tagbaszakadt ember. Kukorica nadrág és kék blúz van rajta, nehéz cipők kopognak a lábán, ezen a homokos talajon nem lehet városi cipellőkben urizálni, a tenyere széles, agyondolgozott, az arca simára borotvált, kedélyes, piros. A négy párdeszből vagy 12 font úti havonkint a markát. Nagy jövedelem az olyan embernél, akinek lakása, ételre semmit se kell költenie, akinek ruházati igényei minimálisak.

De az ő munkája, csak egy része a család tevékenységének, Az istállót a tyúkólat az asszony látja el, aki szintén tagbaszakadt nagy személy. Mintha ikertestvére lenne a férjének. Tej, tojás, „hús az ő munkájából kerül a házba. A fölös tejét, tyúkját, tojását a „Tenuva” veszi át, Az ár, amit kap értük, vagy 30 százalékkal alacsonyabb a tel-avivi detail árnál. Ahogy sebtében összeszámítgatom, így is 6–8 fontot árul ki havonta.

Gimnáziumi érettségi után került ide chaluczként. Odahaza – még a szobaseprőt sem fogta meg – meséli. Itt a legkeményebb férfi-munkát végezte, még „turjázott” is. Most tipikus paraszt-asszony. Már nem is tudja az életét trágyahordás és tyúknevelés nélkül elképzelni. Jó segítsége van a bécsi fiúban, aki fizetővendégként került ide az ifjúsági allijával. Egy évig havi egy fontot fizettek érte. Most délelőtt az iskolába jár, délután a gazdaságban segít és – elismerően állapítják meg – nagyszerűen megállja a helyét. Egy-két év és pompás paraszt válik belőle.

Megnézem a könyvek polcát. Egész sereg németnyelvű zsidó

könyv áll sorban. Ez sem gondolta, álmodta, még két évvel ezelőtt előtt, hogy palesztinai földműves lesz belőle!

Hazafelé igyekezve körülnézegetünk a faluban. Szép, kik levegőjű, tengerparti hely. Néhány jeruzsálemi zsidó is épített magának házacskát. Benne töltik vakációjukat télen-nyáron, itt tengeri fürdőznek. Malom is van benne. Most rakják előtte szekérre a liszteszsákokat. Odébb kisebb konzerv gyár narancsot dolgozik fel. Az uccákon, jóképű, erős, egészséges gyermekek játszadoznak. Feltűnően sok a szőke köztük. Takarmánnyal megrakott szekerek és csacsik poroszkálnak a falu felé. Jobbára tizenkét-tizenhárom éves fiúk irányítják őket.

Az emberek udvariasak. Amikor a gépkocsink nehezen indul, nyögve, zúgva küzd a homoktengerrel, körénk gyűlnek és neki-feszülnek a kocsinak, kitolják a keményebb útra.

Útközben arról beszélgetünk, mennyivel okosabb lett volna, ha a nagyvárosi jisivok helyett, efféle falvakba verődött volna össze a zsidóság. Zsebünknek, idegzetünknek, egyaránt javára lett volna. Egy kicsit elvétettük a dolgot. Hazaérve alapos tisztogatósi művelethez kell fogynom. Teli vagyok homokkal. A nadrágom hajtásából egész homokkupacok gyűlnek egybe a verandán, amikor kirázom. Elnézegettem, mert sajátosan vörös-színű. Efféle homokot őrzött gonddal zsákokba gyűjtve a szülővárosom Chevrája» Belőle tettek a halottak feje alá. Hogy palesztinai földben pihenjenek.

Hátha ez a sajátságos vörös talaj itt a lábunk alatt rövidesen meghozza biztos és élettel teljes pihenését?...

AZ EMBERISÉG NAGY SZELLEMEI A ZSIDÓKRÓL. HERDER:

– Az Egyisten, az alkotó, az emberiség atyja tiszteletének és imádásának megalapozása a földön, mindenre való befolyásának az emberi kérelem, remény és szükség legkisebb vonatkozásaira való legközvetlenebb hatásának felismerése – ez és még számos hasonló gondolat alkotja a zsidó történelem és a zsidó iratok szellemét és célját. A legműveltebb népeknek, a görögöknek és rómaiaknak műemlékeiben ezt a nagyok csak futólagosan, mellékesen érintették, néha oly ellentmondással, hogy az ember csodálkozik rajta; Judeában azonban minden erre vonatkozott: Isten neve a frigysátor legkisebb szögével az áldozati állat minden körmével, az élet legegyszerűbb vonatkozásaival kapcsolatban állott: ezek az iratok is ilyen szellemet lehelnek magukból... Láthatja milyen szentek és magasztosak számomra ezek a könyvek és – Voltaire gúnyja szerint – mennyire zsidóvá leszek, ha őket olvasom... Minden könyvet a maga szellemében kell olvasnunk: így a könyvek könyvét, a bibliát is.